

উচ্চতম ন্যায়ালয়

শ্ৰীনিবাস ৰাম কুমাৰ

বনাম

মহাবীৰ প্ৰসাদ আৰু অন্যান্য।

[পতঞ্জলি শাস্ত্ৰী, মেহৰ চান্দ মহাজন আৰু মুখাৰ্জিয়া ন্যায়াধীশবৃন্দ]

বাদ-বিবাদ-অসামঞ্জস্যপূৰ্ণ যুক্তি- মূল্য হিচাপে ধন পৰিশোধ কৰা বুলি অভিযোগ কৰি
নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে বাদীৰ মোকদ্দমা- ঋণ হিচাপে ধন লাভ কৰা বুলি
বিবাদীৰ দাবী -বাদীৰ গোচৰ প্ৰমাণিত হোৱা নাই- বিবাদীৰ যুক্তিৰ ভিত্তিত ঋণ
হিচাপে ধন আদায়ৰ বাবে ডিক্ৰী দিব পাৰি নেকি।

যদিও আদালতে গোচৰত ভেটি নথকা দাবীৰ ওপৰত বাদীক সকাহ নিদিয়ে
যিটো দাবী সংক্ৰান্তত আন পক্ষক মাতি অনা হোৱা নাছিল বা কবলৈ কোনো সুযোগ
পোৱা নাছিল, তথাপিও যেতিয়া বিকল্প গোচৰ যিটো বাদীয়ে কৰিব পাৰিলেহেঁতেন,
বিবাদীয়ে লিখিত জবাবত স্বীকাৰ কৰাই নহয়, গোচৰত বাদীয়ে কৰা দাবীৰ উত্তৰ
হিচাপে স্পষ্টভাৱে উত্থাপন কৰে, তেতিয়া বিবাদীয়ে নিজেই স্বীকাৰ কৰা গোচৰৰ
ওপৰত বাদীক ডিক্ৰী দিয়াটো অনুচিত নহ'ব। এনে পৰিস্থিতিত যেতিয়া বিবাদীৰ
ওপৰত কোনো অন্যায় সম্ভৱতঃ হ'ব নোৱাৰে, তেতিয়া বাদীক পৃথক মোকদ্দমালৈ
ঠেলি দিয়াটো সঠিক নহ'বও পাৰে।

বাদীয়ে এটা ঘৰ বিক্ৰীৰ চুক্তিৰ নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে মোকদ্দমা দাখিল কৰিছিল এই অভিযোগৰ সৈতে যে তেওঁ মূল্যৰ ৩০,০০০ টকা পৰিশোধ কৰিছিল আৰু চুক্তিৰ আংশিক কাৰ্য সম্পাদনত ঘৰটো তেওঁৰ দখলত ৰখা হৈছিল কিন্তু বিবাদীয়ে স্বীকাৰ কৰিছিল যে ৩০,০০০ টকা ঋণ হিচাপে লোৱা হৈছিল আৰু কেৱল সুত পৰিশোধৰ সুবিধাৰ বাবেহে ঘৰটো তেওঁৰ দখলত ৰখা হৈছিল আৰু আদালতে বিবাদীৰ দাবী সত্য বুলি পাইছিল: মত পোষণ কৰা হৈছে- ৩০,০০০ টকা আৰু বিবাদীয়ে দৰ্শোৱা মতে উক্ত ৰাশি ওপৰত ঋণৰ চুক্তিৰ অধীনত দিবলগীয়া সুত আদায়াৰ বাবে বাদীৰ সপক্ষে ডিফী প্ৰদান কৰিব পাৰি, যদিও বাদীয়ে এনে গোচৰ স্থাপন কৰা নাছিল আৰু আনকি ই আজীত উল্লেখ কৰা অভিযোগৰ সৈতেও অসঙ্গতিপূৰ্ণ আছিল।

বাবু ৰাজা মোহন মনুচা বনাম বাবু মনজুৰ (৭০ আই.এ.১) গোছৰৰ প্ৰসংগ লোৱা হৈছে-

দেৱানী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: অ.এছ. নং ৫৯/১৯৪৩ত গয়াৰ নিম্ন আদালতে দিয়া ডিফী পৰিবৰ্তন কৰি ১৯৪৭ চনৰ ২৯ আগষ্ট তাৰিখে পাটনাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰথম আপীল নং ১৩/১৯৪৫ত দিয়া ডিফীৰ বিৰুদ্ধে আপীল: দেৱানী আপীল নং ৮২/১৯৪৯।

আপীলকাৰীৰ পক্ষে এছ. পি. সিনহা (তেওঁৰ লগত চি.আৰ. পটুভি ৰমন আৰু বি.কে সৰণ)।

১ আৰু ২ নং উত্তৰবাদীৰ পক্ষে উদয় ভান চৌধুৰী।

৩ৰ পৰা ৭ নং উত্তৰবাদীৰ পক্ষে হৰিশ চন্দ্ৰ (তেওঁৰ লগত এন.চি. সেন)।

৯ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৫১

ন্যায়াধীশ মুখার্জীয়া দ্বাৰা আদালতৰ ৰায়দান দিয়া হৈছে।

অত্ৰ আপীল বাদীৰ হৈ কৰা হৈছে আৰু ই গয়া চহৰত দ্বিতীয় পক্ষ বিবাদীৰ এটা ঘৰ বিক্ৰী কৰাৰ চুক্তিৰ নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে কৰা মোকদ্দমাৰ পৰা উদ্ধৰ হৈছে। অভিযোগ কৰা হৈছে যে দ্বিতীয় পক্ষ বিবাদীয়ে ঘৰটো বাদীক বিক্ৰী কৰিবলৈ সন্মত হৈছিল কিন্তু পৰৱৰ্তী সময়ত চুক্তি ভঙ্গ কৰি প্ৰথম পক্ষ বিবাদীৰ ওচৰত বিক্ৰী কৰিছিল আৰু প্ৰথম পক্ষ বিবাদীয়ে উক্ত চুক্তি সম্পৰ্কে জ্ঞাত থকা সত্বেও ঘৰটো ক্ৰয় কৰিছিল।

বাদীজনৰ গোচৰটো মূলতঃ এই যে ১৯৪১ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত দ্বিতীয় পক্ষ বিবাদী যিয়ে গয়াত এটা ঘৰৰ মালিক আছিল আৰু সেই ঘৰটো বিক্ৰীৰ বাবে যদু ৰাম নামৰ ব্যক্তি এজনৰ সৈতে চুক্তি কৰিছিল আৰু সেই সম্পত্তিৰ স্বত্ব নথি যদুক গতাই দিয়া হৈছিল। এই চুক্তি ব্যৰ্থ হয় আৰু তাৰ পিছত দ্বিতীয় পক্ষ বিবাদীয়ে বাদী প্ৰতিষ্ঠানৰ কাষ চাপে আৰু ১৯৪৫ চনৰ অক্টোবৰৰ শেষৰ ফালে কোনোবা এটা সময়ত তেওঁলোকৰ মাজত চুক্তি হয় যাৰ অধীনত প্ৰথমজনে গয়াত থকা ঘৰটো ৩৪,০০০ টকাৰ বিনিময়ত দ্বিতীয়জনক বিক্ৰী কৰিবলৈ সন্মত হয়। এই মূল্যৰ ভিতৰত, বিক্ৰেতাসকলৰ হৈ বাদী ফাৰ্মে ২৮ অক্টোবৰ, ১৯৪১ তাৰিখে বিক্ৰেতাক ৩০,০০০ টকা পৰিশোধ কৰিছিল। বিক্ৰেতাসকলে বাদীক ঘৰটোৰ দখলত ৰাখিছিল আৰু যদু ৰামৰ দ্বাৰা স্বত্ব দলিলবোৰ তেওঁলোকক ঘূৰাই দিয়াৰ লগে লগে এক বিক্ৰী দলিল সম্পাদন কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল আৰু মূল্যৰ বাকী থকা ৪০০০ টকা বাদীয়ে পৰিশোধ কৰিছিল। দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলে অৱশ্যে তেওঁলোকৰ প্ৰতিশ্ৰুতি ৰক্ষা কৰা নাছিল আৰু যদু ৰামৰ পৰা তেওঁলোকৰ স্বত্ব দলিলবোৰ ঘূৰাই পোৱাৰ পিছতো বাদীৰ পক্ষত দলিল সম্পাদন কৰা নাই; আৰু আনহাতে ১৯৪৩ চনৰ ১৩ আগষ্টত

প্রথম পক্ষ বিবাদীৰ ওচৰত ঘৰটো বিক্ৰী কৰে। এইদৰে বাদীয়ে বিক্ৰীৰ চুক্তিখনৰ নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ দাবী কৰি এই মোকদ্দমা তৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল।

এই মোকদ্দমাটো দুয়ো দলৰ বিবাদীয়ে প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিছিল। দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলে অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে দাবী কৰিছিল যে তেওঁলোকে কেতিয়াও গয়াত থকা ঘৰটো বাদীক বিক্ৰী কৰিবলৈ সন্মত হোৱা নাছিল, আৰু বাদীয়ে উত্থাপন কৰা বিক্ৰীৰ চুক্তিৰ কাহিনী সম্পূৰ্ণ মিছা। তেওঁলোকে স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁলোকৰ ধনৰ প্ৰয়োজন হোৱাত ঋণৰ বিচাৰি বাদীজনৰ কাষ চাপিছিল আৰু বাদীয়ে তেওঁলোকক বছৰি ৬% সুতৰ হাৰত ৩০,০০০ টকা ঋণ আগবঢ়াইছিল। উক্ত সম্পত্তি বাদীৰ দখলত ৰখা হৈছিল কেৱল ঋণৰ ওপৰত প্ৰাপ্য সুত পৰিশোধৰ সুবিধাৰ বাবেহে, বিক্ৰীৰ চুক্তিৰ আংশিকভাৱে কাৰ্য সম্পাদন হিচাপে নহয়।

এই প্ৰতিৰক্ষাটো প্ৰথম পক্ষৰ বিবাদীসকলে পুনৰাবৃত্তি কৰিছিল আৰু দৰ্শাইছিল যে তেওঁলোক উচিত মূল্য দিয়া সদাশয়ী ক্ৰেতা আৰু বাদীৰ সৈতে বিক্ৰীৰ কোনো চুক্তি সম্পৰ্কে জ্ঞাত নাছিল।

মোকদ্দমাৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰা নিম্ন আদালতৰ ন্যায়াধীশে পক্ষসমূহে দাখিল কৰা সাক্ষ্য-প্ৰমাণৰ ওপৰত এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে বাদীয়ে অভিযোগ কৰা ধৰণে বিক্ৰীৰ চুক্তিৰ কাহিনী প্ৰতিষ্ঠা হোৱা নাই আৰু কোনো চুক্তি অনুসৰি ঘৰটোৰ বাদীৰ দখলত হোৱা ৰখা হোৱা নাছিল। মত পোষণ কৰা হৈছিল যে বিবাদীসকলৰ উক্তি সঁচা আছিল আৰু বাদীয়ে দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীক ৩০,০০০ টকাৰ মূল্যৰ আগধন হিচাপে দিয়া নাছিল কিন্তু ঋণ হিচাপেহে দিছিল। প্ৰথম পক্ষৰ বিবাদীসকলৰ বিষয়ে মত পোষণ কৰা হৈছিল যে তেওঁলোক মূল্য প্ৰদান কৰা সদাশয়ী ক্ৰেতা আছিল আৰু তেওঁলোক কোনো চুক্তি সম্পৰ্কে জ্ঞাত নাছিল। মোকদ্দমাৰ নিষ্কৰ্ষৰ ভিত্তিত নিম্ন

আদালতৰ ন্যায়াধীশে নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে বাদীৰ দাবী খাৰিজ কৰিছিল কিন্তু যিহেতু দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলে স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁলোকে বাদীৰ পৰা ৩০,০০০ টকা লৈছিল, মোকদ্দমাৰ তাৰিখৰ পৰা প্ৰাপ্তিলৈকে প্ৰতি বছৰে ৬% সূতৰ সৈতে বিবাদীসকলৰ বিৰুদ্ধে এই পৰিমাণৰ ধনৰ বাবে বাদীক ডিফ্ৰী দিয়া হৈছিল।

এই সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে বাদীয়ে পাটনাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল কৰিছিল আৰু দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলেও তেওঁলোকৰ বিৰুদ্ধে দিয়া ধনৰ ডিফ্ৰীৰ যৌক্তিকতাক প্ৰত্যাহ্বান জনাই আপত্তি দাখিল কৰিছিল। পাটনা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এখন খণ্ড বিচাৰপীঠে এই আবেদনৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰিছিল যিয়ে ১৯৪৭ চনৰ ২৯ আগষ্ট তাৰিখে তেওঁলোকৰ ৰায়ৰ দ্বাৰা বাদীৰ আপীল খাৰিজ কৰিছিল আৰু দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলৰ পালটা আপত্তি মঞ্জুৰ কৰিছিল। বিজ্ঞ ন্যায়াধীশসকলে নিম্ন আদালতৰ সৈতে সন্মত হৈ মত পোষণ কৰিছিল যে গোচৰটোত প্ৰস্তুত কৰা সাক্ষ্য-প্ৰমাণৰ দ্বাৰা পক্ষবোৰৰ মাজত চুক্তি সম্পাদনৰ কোনো গোচৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰা হোৱা নাছিল আৰু বাদী ঘৰৰ দখলত থকাটোক কোনো চুক্তিৰ আংশিক কাৰ্য সম্পাদন হিচাপে গণ্য কৰিব নোৱাৰি। উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিম্ন আদালতৰ ন্যায়াধীশৰ সৈতে সন্মত হৈছিল যে ৩০,০০০ টকা বাদীয়ে দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলক ঋণ হিচাপে আগবঢ়াইছিল, যদিও ইয়াৰ ওপৰত সূত পৰিশোধ সম্পৰ্কে প্ৰমাণ বেছি স্পষ্ট নাছিল আৰু প্ৰথম পক্ষৰ বিবাদীসকল চুক্তি সম্পৰ্কে জ্ঞাত নোহোৱাকৈ মূল্যৰ প্ৰদান কৰা ক্ৰেতা আছিল। উচ্চ ন্যায়ালয়ে আৰু মত পোষণ কৰিছিল যে চুক্তি থাকিলেও ইয়াৰ চৰ্তাৱলী অস্পষ্ট আৰু অনিৰ্দিষ্ট আছিল আৰু যিহেতু এজন বিক্ৰেতা বয়সত সৰু (নাবালক) আছিল, এই ক্ষেত্ৰত চুক্তিৰ নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ দ্বাৰা ন্যায়ত কোনো সকাহ দিয়া উচিত নহয় কিয়নো ই নাবালকৰ স্বাৰ্থত যথেষ্ট পৰিমাণে ক্ষতি কৰিব। উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ মতে

দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলৰ বিৰুদ্ধে প্ৰদান কৰা ধনৰ ডিক্ৰী আইনত প্ৰয়োজনীয় নাছিল কিয়নো বাদীয়ে আজীত ঋণৰ কোনো মোকদ্দমা তৰা নাছিল আৰু সেই ভিত্তিত কোনো সকাহ দাবী কৰা হোৱা নাছিল। ফলত মোকদ্দমাটো সম্পূৰ্ণৰূপে খাৰিজ কৰা হয় আৰু নিম্ন আদালতে বাদী সপক্ষে দিয়া ধন আদায়ৰ ডিক্ৰীটো বাতিল কৰা হয়। সেই ৰায়দানৰ বিৰুদ্ধেই বাদীয়ে এই আদালতত আপীল কৰিছে।

আপীলকাৰীৰ হৈ হাজিৰ হোৱা বিজ্ঞ অধিবক্তাই আমাৰ সন্মুখত দৰ্শাইছে যে আদালতে বাদী উক্তিক অবিশ্বাস কৰি নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ দাবী খাৰিজ কৰাটো মোকদ্দমাত উত্থাপন কৰা সাক্ষ্য-প্ৰমাণৰ পৰা বৈধভাৱে অনুমান কৰিব পৰা তথ্যৰ সঠিক নিষ্কৰ্ষ নহয়। বিকল্পৰূপে যুক্তি দৰ্শোৱা হৈছে যে নিম্ন আদালতৰ ন্যায়াধীশৰ দ্বাৰা দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীসকলৰ বিৰুদ্ধে ধনৰ বাবে দিয়া ডিক্ৰীটো ৰদ কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে ভুল কৰিছে।

বিজ্ঞ অধিবক্তাই আগবঢ়োৱা প্ৰথম যুক্তিটো আমাৰ বাবে স্পষ্টভাৱে গ্ৰহণযোগ্য নহয় যেন লাগিছে। যেতিয়া নিম্ন আদালতে তথ্যৰ বিশুদ্ধ প্ৰশ্নৰ ওপৰত সমালুৰাল নিষ্কৰ্ষ প্ৰদান কৰে, তেতিয়া এই আদালতে সাধাৰণতে এই তথ্যসমূহত হস্তক্ষেপ নকৰে আৰু এই সাধাৰণ প্ৰথাৰ পৰা আঁতৰি যোৱাৰ ন্যায্যতা প্ৰদান কৰা ব্যতিক্ৰমী পৰিস্থিতি নাথাকিলে তৃতীয়বাৰৰ বাবে সাক্ষ্য-প্ৰমাণসমূহ পৰ্যালোচনা নকৰে। যদি অনুমানটো স্বীকাৰ কৰা আৰু প্ৰমাণিত হোৱা তথ্যৰ নহৈ আইনৰ হয় বা য'ত আইন বা প্ৰক্ৰিয়াৰ যিকোনো নিয়ম উলংঘনৰ দ্বাৰা তথ্যৰ সন্ধান বস্তুগতভাৱে প্ৰভাৱিত হয় তেনেহ'লে স্থিতি নিঃসন্দেহে পৃথক হ'ব পাৰে। এই আদালতৰ দ্বাৰা গ্ৰহণ কৰা প্ৰথাটো ন্যাযিক সমিতিৰ দ্বাৰা সদায় কাৰ্যকৰী হোৱাৰ দৰে একে। বিভাৱতী বনাম ৰামেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোছৰত লৰ্ড থেংকৰটনৰ কথা উদ্ধৃতি "ই কোনো কাৰণতে ঢালাই লোহাৰ

প্রথা নহয়" মতে অস্বাভাৱিক প্ৰকৃতিৰ ঘটনা ঘটিব পাৰে যিয়ে আইনৰ অপপ্ৰয়োগ পৰিহাৰ কৰিবলৈ আমাক তথ্যৰ সমসাময়িক ফলাফলত হস্তক্ষেপ কৰিবলৈ বাধা দিব পাৰে। আমাৰ সন্মুখত উত্থাপিত গোচৰটোত অৱশ্যে কোনো অস্বাভাৱিক কথা নাই আৰু ইয়াত তথ্যৰ বিশুদ্ধ প্ৰশ্ন জড়িত হৈ আছে। চুক্তিখনৰ প্ৰমাণৰ বাবে কোনো লিখিত নথি নাই যাৰ ওপৰত বাদীৰ মোকদ্দমা নিৰ্ভৰ কৰে আৰু সিদ্ধান্তটো মূলতঃ পক্ষসমূহে উত্থাপন কৰা মৌখিক প্ৰমাণৰ মূল্যায়নৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। যিহেতু নিম্ন আদালতৰ ন্যায়াধীশৰ সন্মুখত সাক্ষী আছিল, গতিকে তেওঁ সাক্ষীসকলৰ বিশ্বাসযোগ্যতা নিৰ্ধাৰন আৰু মূল্যায়ন কৰিবলৈ সৰ্বোত্তম ব্যক্তি আছিল আৰু তেওঁ যিবোৰ সিদ্ধান্তত উপনীত হৈছিল, সেইবোৰক উচ্চ ন্যায়ালয়ে আপীলত সম্পূৰ্ণৰূপে দূৰ কৰি তুলিছে। এই পৰিস্থিতিত আমি, দুয়োখন আদালতে আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে পোৱা তথ্যৰ বাহিৰলৈ যোৱাৰ কোনো কাৰণ দেখা নাপাওঁ।

আন বিষয় সন্দৰ্ভত, অৱশ্যে আমাৰ মতে নিম্ন আদালতৰ সিদ্ধান্ত সঠিক আছিল আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিম্ন আদালতৰ ন্যায়াধীশৰ ডিক্ৰীৰ এই অংশটো ওলোটাই দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত নিঃসন্দেহে কঠিন আৰু কাৰিকৰী দৃষ্টিভংগী গ্ৰহণ কৰিছিল। এইটো সঁচা যে আৰ্জীত কোৱাৰ দৰে বাদী মোকদ্দমাৰ কোনো অংশত কোৱা হোৱা নাছিল যে ৩০,০০০ টকা দ্বিতীয় পক্ষ বিবাদীসকলক ধৰণৰ হিচাপে আগবঢ়োৱা হৈছিল। কিন্তু সেইক্ষেত্ৰত এটা বিকল্প মোকদ্দমা তৈয়াৰ কৰা আৰু ধনৰ বাবে ডিক্ৰীৰ এটা বিকল্প প্ৰাৰ্থনা কৰাটো নিশ্চিতভাৱে বাদীৰ বাবে মুকলি আছিল যদিও বিক্ৰী চুক্তি অনুসৰি পৰিশোধ কৰা ধনৰ অভিযোগ প্ৰমাণৰ দ্বাৰা প্ৰতিষ্ঠা হোৱা নাই। এনে ধৰণৰ প্ৰাৰ্থনা আন প্ৰাৰ্থনাৰ সৈতে অসঙ্গত হ'লহেঁতেন যি প্ৰকৃততে বস্তুগত নহয়। এজন বাদীয়ে বৈকল্পিকভাৱে বিভিন্ন অধিকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব পাৰে আৰু এটা পক্ষক দুটা বা

ততোধিক অসঙ্গত অভিযোগ উত্থাপন কৰা আৰু বৈকল্পিক সকাহ দাবী কৰাত বাধা দিবলৈ দে:কা:আ: কোনো বিধান নাই। প্ৰশ্ন অৱশ্যে উত্থাপিত হয় যে আৰ্জীত এনে কোনো বিকল্প দাবীৰ অনুপস্থিতিত তেওঁক সেই ভিত্তিত সকাহ দিয়াটো আদালতৰ বাবে মুকলি নেকি। নিয়মটো নিঃসন্দেহে হৈছে যে আদালতে বাদীক এনে এটা গোচৰত সকাহ দিব নোৱাৰে যাৰ বাবে মোকদ্দমাত কোনো ভেটি নাছিল আৰু যিটো বিষয়ত আনপক্ষক মাত মাতিবলৈ কোৱা হোৱা নাছিল বা সুযোগ দিয়া হোৱা নাছিল। কিন্তু যেতিয়া বাদীয়ে কৰিব পৰা বৈকল্পিক গোচৰটো কেৱল বিবাদীয়ে তেওঁৰ লিখিত বিবৃতিত স্বীকাৰ কৰাই নহয়, গোচৰটোত বাদীয়ে কৰা দাবীৰ উত্তৰ হিচাপে স্পষ্টভাৱে আগবঢ়োৱাইছিল, তেতিয়া বিবাদীয়ে নিজে স্বীকাৰ কৰা তথ্যৰ ওপৰত বাদীক ডিগ্ৰী দিয়া অনুচিত নহ'ব। বিবাদীয়ে নিজে কৰা উক্তিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বাদীৰ দাবীক সম্ভৱতঃ বিবাদীয়ে আশ্চৰ্যজনক বুলি ধৰিব নোৱাৰে আৰু যেতিয়া বিবাদীয়ে তেওঁৰ উক্তিত স্পষ্টভাৱে স্বীকাৰ কৰে, তেতিয়া এই তথ্যবোৰৰ ওপৰত সাক্ষ্য-প্ৰমাণ দিয়াৰ কোনো প্ৰশ্ন উত্থাপিত নহ'ব। এনে পৰিস্থিতিত, যেতিয়া সম্ভৱতঃ বিবাদীৰ প্ৰতি কোনো অন্যায়ৰ কৰা নহয়, তেতিয়া বাদীক পৃথক মোকদ্দমালৈ লৈ ঠেলি দিয়া উচিত নহ'ব পাৰে। এই নীতিৰ দৃষ্টান্ত হিচাপে, বাবু ৰাজা মোহন মনুচা বনাম বাবু মঞ্জুৰ গোচৰত ন্যায়িক সমিতিৰ সিদ্ধান্তৰ প্ৰসংগ লব পাৰি। এই আপীলটো আপীলকাৰী বাদীৰ দ্বাৰা বন্ধকী সুৰক্ষা বলবৎ কৰিবলৈ স্থাপন কৰা এক মোকদ্দমাৰ পৰা উদ্ভৱ হৈছিল। বিবাদীৰ যুক্তি আছিল যে বন্ধকীটো আছিল অকাৰ্যকৰ। এই যুক্তিটোক নিম্ন আদালতৰ লগতে প্ৰিভি কাউন্সিল দুয়োৰে দ্বাৰা বল দিয়া হৈছিল। কিন্তু প্ৰিভি কাউন্সিলে মত পোষণ কৰিছিল যে এনে পৰিস্থিতিত বাদীৰ বাবে লেনদেনটো সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰত্যাহ্বান কৰা আৰু ভাৰতীয় চুক্তি আইনৰ ধাৰা ৬৫ ৰ অধীনত পুনৰুদ্ধাৰৰ ৰূপত ইয়াৰ বাহিৰত সকাহ দাবী কৰাটো মুকলি আছিল। যদিও এনে কোনো বিকল্প দাবী

স্পষ্টভাৱে কৰা হোৱা নাছিল, প্ৰিভি কাউন্সিলে ইয়াক এক আগধন আদায় দিয়া বুলি ধৰি লৈছিল আৰু এই ভিত্তিত ডিক্ৰী দিছিল যে উত্তৰবাদীক এনে দাবীৰ দ্বাৰা হানি কৰিব নোৱাৰি আৰু বিষয়টো পৃথক মোকদ্দমাৰ ওপৰত এৰি দিব নালাগে। লক্ষণীয় যে আপীলকাৰীক এই সকাহ দিয়া হৈছিল যদিও উত্তৰবাদীৰ অনুপস্থিতিত আপীলৰ এক-পক্ষীয় শুনালী গ্ৰহণ কৰা হৈছিল।

দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীৰ হৈ উপস্থিত হোৱা শ্ৰী হৰিশ চন্দ্ৰই ধনৰ ডিক্ৰীৰ বাবে বাদীৰ দাবীৰ সন্দৰ্ভত সুতৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিছে। তেওঁৰ যুক্তি হ'ল যে বাদীয়ে ঘৰটো থকালৈকে কোনো সুত দাবী কৰিব নোৱাৰে আৰু তাৰ পিছৰ সময়ছোৱাৰ বাবেও সুত দাবী কৰিব নোৱাৰে কিয়নো তেওঁৰ মক্কেলসকলে বাদীক ৩০,০০০ টকা পৰিশোধ কৰিবলৈ ১৯৪৩ চনৰ জুলাই মাহৰ ১২ তাৰিখে বাদীলৈ পঞ্জীকৃত ডাক যোগে হুণ্ডি পঠিয়াইছিল যিটো বাদীয়ে গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল। যুক্তিৰ প্ৰথম অংশটো নিঃসন্দেহে শুদ্ধ আৰু বাদীৰ হৈ বিতৰ্ক কৰা হোৱা নাই। অৱশ্যে শ্ৰী হৰিশ চন্দ্ৰই উত্থাপন কৰা যুক্তিৰ দ্বিতীয় অংশটো গ্ৰহণ কৰাত আমি অসুবিধা অনুভৱ কৰোঁ। এই হুণ্ডিৰ প্ৰাপ্তি বাদীয়ে আজী আৰু সাক্ষ্য-প্ৰমাণ দুয়োটাতে সম্পূৰ্ণৰূপে অস্বীকাৰ কৰিছিল আৰু কাহিনীটো সঁচা হ'লেও, ই আইনত ধন পৰিশোধৰ এক বৈধ প্ৰচেষ্টা হয় নে নহয় সন্দেহ আছে। বিবাদীসকলে নিঃসন্দেহে এই ধন সকলো সময়তে ব্যৱহাৰ কৰিছে আৰু আমাৰ মতে বাদী কিছু সুত পোৱাৰ অধিকাৰী। দুয়োপক্ষৰ হৈ উপস্থিত হোৱা বিজ্ঞ অধিবক্তাই তেওঁলোকৰ যুক্তিৰ শেষত সুতৰ প্ৰশ্নটো আমাৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰণ কৰিবলৈ এৰি দিছে আৰু আমি ভাবো যে যদি আমি ছেপ্টেম্বৰ ১৯৪৩ৰ আৰম্ভণিৰ পৰা প্ৰতি বছৰে ৪% হাৰত ৩০,০০০ টকাৰ ওপৰত সুত দিবলৈ দিওঁ

তেন্তে ই যথেষ্ট উচিত হ'ব। এইটো স্বীকাৰ কৰা হৈছে যে ১৯৪৩ চনৰ আগষ্টৰ শেষৰ ফালে বাদীৰ ঘৰৰ ওপৰত দখল সমাপ্ত হৈছিল।

ইয়াৰ ফলাফল হৈছে যে আমি আংশিকভাৱে আপীলৰ মঞ্জুৰ কৰো; উচ্চ ন্যায়ালয়ে দিয়া নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য সম্পাদনৰ দাবী খাৰিজ কৰা আদেশৰ অংশটো নিশ্চিত কৰা হৈছে। বাদীয়ে অৱশ্যে ১৯৪৩ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহৰ ১ তাৰিখৰ পৰা প্ৰাপ্তিৰ তাৰিখলৈ বছৰি ৪% সূতৰ সৈতে দ্বিতীয় পক্ষৰ বিবাদীৰ বিৰুদ্ধে ৩০,০০০ টকাৰ বাবে ধনৰ ডিফ্ৰী পোৱাৰ অধিকাৰী হ'ব। এই আপীলৰ প্ৰতিটো পক্ষই নিজৰ নিজৰ ব্যয় বহন কৰিব।

আপীল আংশিকভাৱে মঞ্জুৰ কৰা হল।

আপীলকাৰীৰ এজেন্ট: আৰ.চি. প্ৰসাদ।

উত্তৰবাদীৰ এজেন্ট: তাৰাচান্দ ব্ৰিজ মোহন লাল।
